

ชื่อเรื่อง : การพัฒนาระบบติดตามผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงขนาดหนักโดยเครือข่ายกะพ้อ

ชื่อคณะผู้วิจัย : นางสาวมัสตุระหะห์ คือราม

ตำแหน่ง เกษัตริกรชำนาญการ

นางนุรีชาน โต๊ะเด็น

ตำแหน่ง พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ

นางสาวมัสรา อาแว

ตำแหน่ง พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ

สถาบันหรือต้นสังกัด : คณะกรรมการประสานงานสาธารณสุขระดับอำเภอกะพ้อ จังหวัดปัตตานี

บทนำ :

ความดันโลหิตสูงเป็นโรคเรื้อรังที่เป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของประเทศไทยในปัจจุบันเป็นสาเหตุที่ทำให้เสียชีวิตก่อนวัยอันควร และมีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากส่วนมากเป็นโรคนี้โดยไม่รู้ตัว เนื่องจากไม่มีสัญญาณเตือนถึงอาการและอาการแสดงของโรค หากให้ไม่ได้เข้ารับการรักษา จะทำให้เกิดภาวะเสี่ยงต่อสมอง หัวใจ และไต พบอัตราตายด้วยโรคความดันโลหิตสูงในประเทศไทย พ.ศ. 2556-2558 เท่ากับ 8.09 18.28 และ 25.32 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าปี 2558 สูงกว่า ปี 2556 ถึง 3 เท่า ยังพบว่า ประชากรที่มีอายุ 15 ปี ขึ้นไป มีภาวะความดันโลหิตสูง 11 ล้านคน และที่น่าตกใจอย่างยิ่ง คือ ในผู้ป่วยชายร้อยละ 60 และหญิง ร้อยละ 40 ไม่เคยได้รับการวินิจฉัยมาก่อน หรือไม่รู้ตัวว่าเป็นความดันโลหิตสูง พบมีเพียง 1 ใน 4 ของผู้ที่ได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่องและสามารถควบคุมความดันโลหิตได้ สำหรับโรงพยาบาลกะพ้อ ปี พ.ศ. 2558-2560 จำนวนผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงขนาดหนักจำนวนร้อยละ 30.15 , 32.99, 31.36 ตามลำดับ ส่งผลให้ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเข้าแผนกอุบัติเหตุและฉุกเฉิน โดยได้รับยา Captopril 25 mg. เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.77, 9.16, 13.62 ตามลำดับ และผู้ป่วยได้รับยา hydralazine inj. . เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.38, 2.24, 4.90, ตามลำดับ

จากการศึกษาปัจจัยที่ทำให้ผู้ป่วยไม่สามารถมารับการรักษาต่อเนื่องตามนัดได้ทุกครั้งเพราะผู้ป่วยมีอาการป่วยช่วงวันนัด ผู้ป่วยเมื่อการมาโรงพยาบาล ใช้ระยะเวลาเวลานาน เสียเวลา ทำให้ขาดรายได้ สิ้นวันนัด ไม่มีผู้ดูแลพามาโรงพยาบาล ขอรับการรักษาแพทย์ทางเลือก การใช้ยาสมุนไพรมีอาการดีขึ้นเลยหยุดยาเอง และไม่ตระหนักถึงภาวะแทรกซ้อนที่จะตามมา

ในอำเภอกะพ้อ ระบบการแก้ปัญหาของผู้ป่วยขนาดหนักคือ ค้นหารายชื่อผู้ป่วยขนาดหนักแต่ละสัปดาห์ ส่งข้อมูลให้แต่ละโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลตามผู้ป่วยมาตามนัด พบว่า ปีพ.ศ. 2558 ส่วนใหญ่มีการติดตามผู้ป่วยขนาดหนักเพียง 1 ใน 4 ของผู้ป่วยทั้งหมด เนื่องจากเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานความดันโลหิต รับผิดชอบตัวชี้วัดโรคอื่นร่วมด้วย ทำให้ไม่มีเวลาที่จะทำตามระบบที่ได้วางไว้ เมื่อเจ้าหน้าที่แต่ละโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลตามผู้ป่วยให้แล้ว แต่ผู้ป่วยยังไม่ไปรับการรักษาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ผู้ป่วยบางรายหลุดออกจากระบบการเข้ารับการรักษาอย่างต่อเนื่อง ปี 2559 พบการติดตามผู้ป่วยที่ขนาดหนักเพียง 1 ใน 8 เท่านั้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้เกี่ยวข้องกับงานโรคความดันโลหิตสูงไม่สามารถทำตามระบบการติดตามผู้ป่วยขนาดหนักได้ และขาดการมีส่วนร่วมในการวางแผนทางการแก้ปัญหาเชิงระบบของเครือข่ายทั้งอำเภอ จึงมีความสนใจพัฒนาระบบการติดตามผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงขนาดหนักของเครือข่ายต่อการเข้า

รับการรักษาอย่างต่อเนื่องในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ช่วยให้ค้นหาปัญหาของผู้ป่วยขาดนัดได้อย่างแท้จริง สามารถเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการติดตามผู้ป่วยขาดนัด ให้สอดคล้อง และครอบคลุมปัญหาของผู้ป่วยและผู้ปฏิบัติงานโรคความดันโลหิตสูงได้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเข้ารับการรักษาอย่างต่อเนื่องมากขึ้น ย่อมส่งผลให้ท่านยาต่อเนื่อง ความดันโลหิตอยู่ในเกณฑ์ปกติ และลดภาวะแทรกซ้อนของโรคความดันโลหิตสูงได้

วิธีการดำเนินงาน :

1. ศึกษาสถานการณ์ข้อมูลผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่ขาดนัดในปี งบประมาณ 2557-2559 จากทะเบียนผู้ป่วยความดันโลหิตสูง

2. ถอดบทเรียนระบบการดูแลผู้ป่วยความดันโลหิตสูงขาดนัด ร่วมกับ

-ทีมสหวิชาชีพ

-ผู้รับผิดชอบงานคลินิกโรคความดันโลหิตสูงของรพ.กะพ้อ

-ผู้รับผิดชอบงานคลินิกโรคความดันโลหิตสูง ของแต่ละรพ.สต.

3. ศึกษาสาเหตุและความต้องการของผู้ป่วยในการดูแลผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่ขาดนัด

กิจกรรมเป็นแบบสัมภาษณ์ผู้ป่วยที่มารับบริการที่รพ.และลงเยี่ยมบ้านจำนวน 30 ราย

4. คัดข้อมูลแก่เครือข่ายเพื่อนำมาสู่การวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน เพื่อพัฒนาระบบการติดตามผู้ป่วยโรคความดันโลหิตขาดนัดโดยใช้เทคนิคกระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม Mind map นำไปสู่การได้ระบบการดูแลผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงให้เข้ารับการรักษาอย่างต่อเนื่องตามความต้องการของเครือข่าย โดยเครือข่ายดังกล่าวได้แก่

-ทีมสหวิชาชีพ แพทย์ เกษัชกร พยาบาล แพทย์แผนไทย นักกายภาพบำบัด

-ผู้รับผิดชอบงานคลินิกโรคความดันโลหิตสูงของโรงพยาบาล

-ผู้รับผิดชอบงานคลินิกโรคความดันโลหิตสูงของแต่ละรพ.สต.

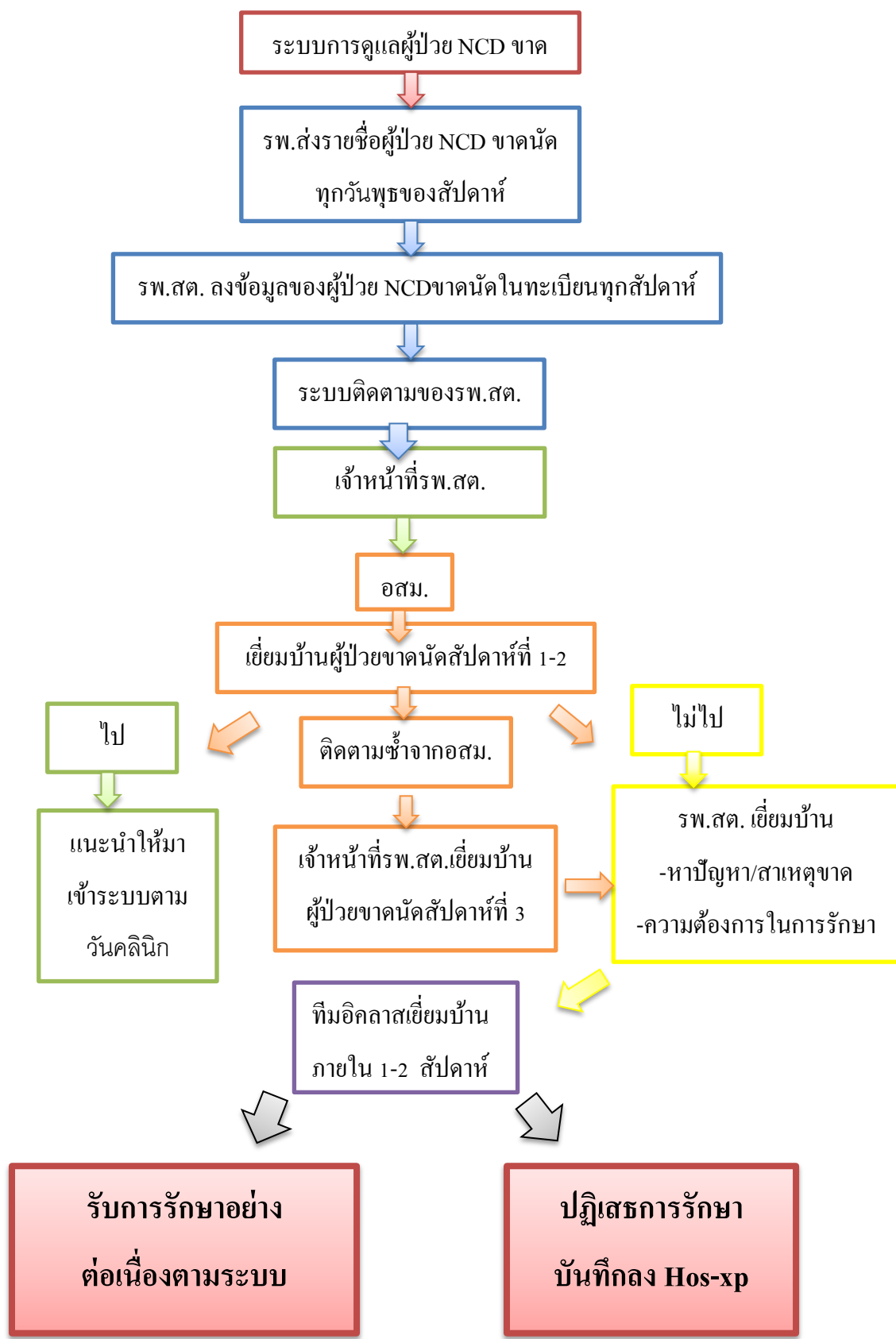

5. นำระบบติดตามผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงขาดนัดเสนอผู้ดำเนินงานของแต่ละรพ.สต. เพื่อวางระบบให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

- ผู้รับผิดชอบงานคลินิกโรคความดันโลหิตสูงของโรงพยาบาล
- ผู้รับผิดชอบงานคลินิกโรคความดันโลหิตสูงของแต่ละรพ.สต.
- อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

แนวทางการดูแลผู้ป่วยความดันโลหิตสูงขนาดหนักของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเครือข่ายอำเภอ
กะป้อ

6. ดำเนินงานตามระบบการดูแลผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงให้เข้ารับการรักษาอย่างต่อเนื่องของแต่ละรพ.สต.

-เก็บข้อมูลผู้ป่วยความดันโลหิตสูงทั้งหมดของแต่ละรพ.สต.

-รพ.สต.ติดตามผู้ป่วยความดันโลหิตสูงขนาดนัดร่วมกักตอม.ให้มาเข้าระบบ

-ทีมโรคเรื้อรัง(แพทย์ เกษัช พยาบาล นักกายภาพ และแพทย์แผนไทย)ลงตรวจผู้ป่วยโรคความดันโลหิตที่ขนาดนัดที่คลินิก ของแต่ละรพ. เดือนละ 1 ครั้ง

-อบรมผู้รับผิดชอบงาน โรคเรื้อรังของแต่ละรพ.สต.ในการตรวจรักษาตาม Guideline NCD

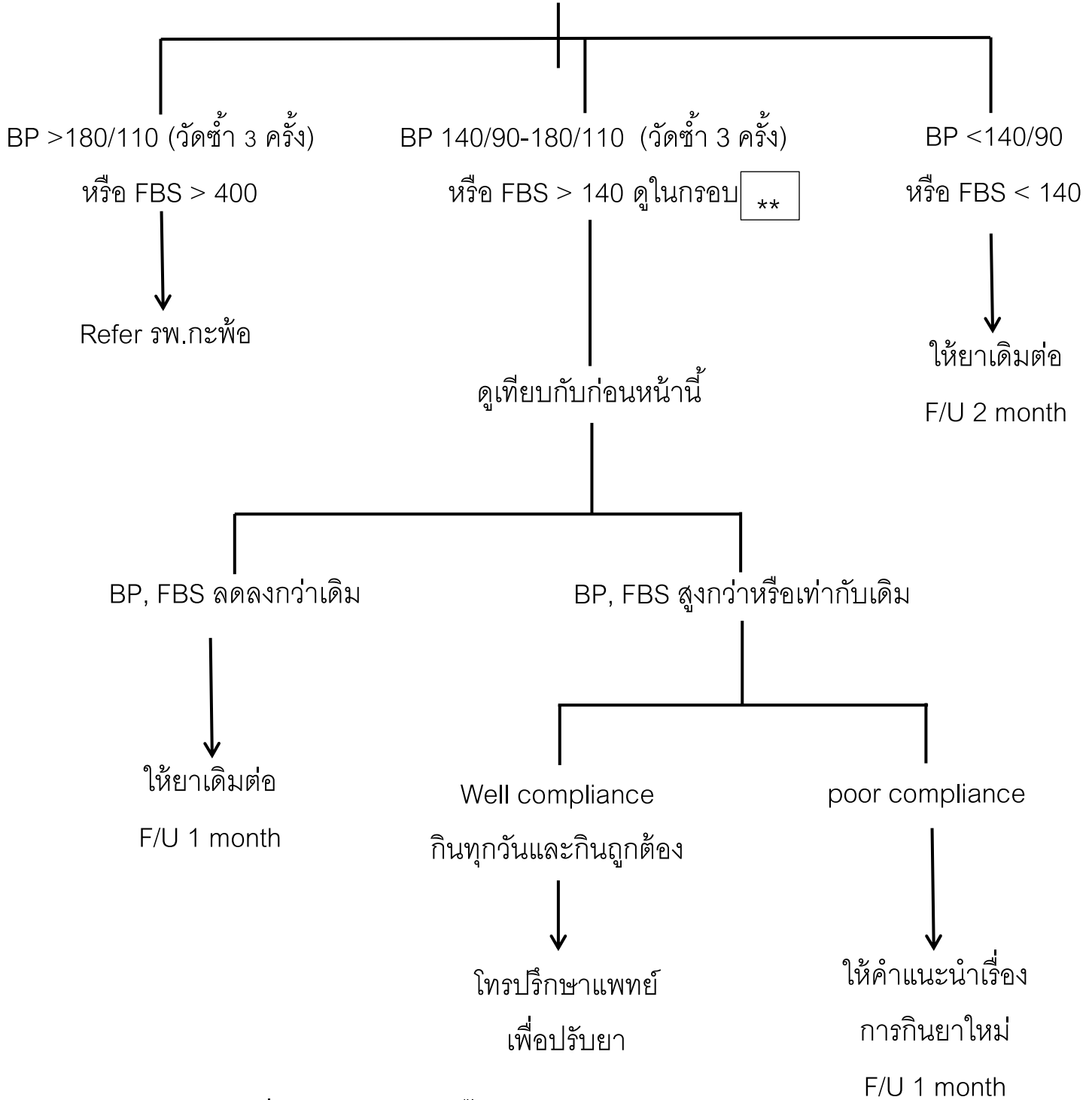

-เกณฑ์การนัดผู้ป่วยHT/DM

หัวข้อ	BP/FBS	F/U(เดือน)
HT	<140/90 mmHg	3 เดือน
	>150/100 mmHg	2 เดือน
	>160/110 mmHg	1 เดือน

แนวทางการดูแลผู้ป่วยเรื้อรัง เครือข่ายโรงพยาบาลกะพ้อ(แผนภูมิที่ 1)

Follow up

*advice ให้พามาที่เหลืองมาด้วยทุกครั้ง

*ถ้าBPสูงให้นอนพักอย่างน้อย 15 นาที

ผลลัพธ์

1. จำนวนผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเข้าสู่ระบบการรักษา

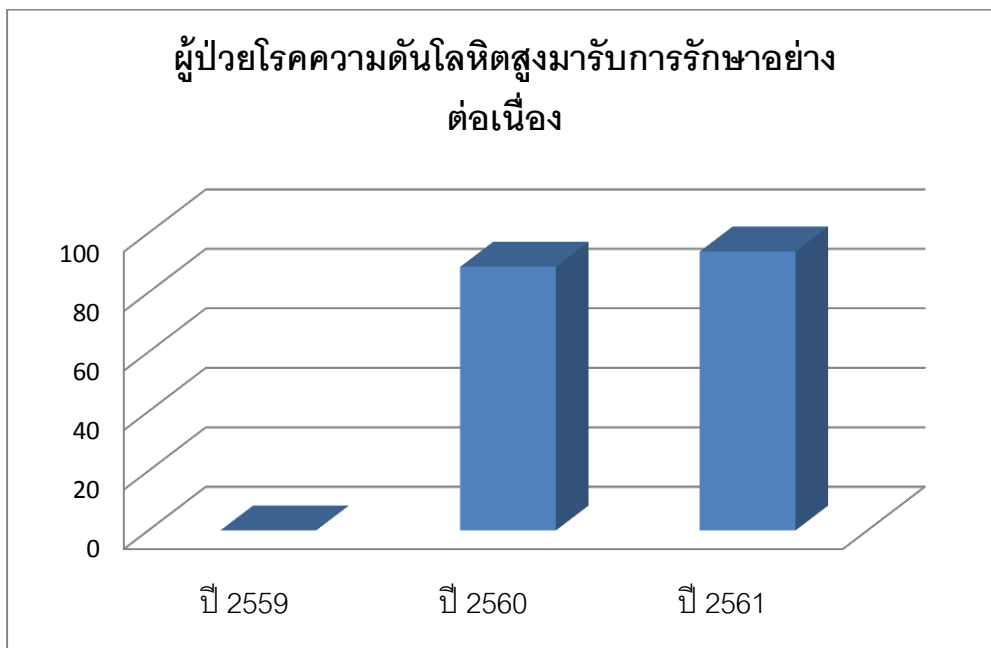
ตารางที่ 1 จำนวนผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงขนาดหนักเข้าสู่ระบบการรักษา

ปีพ.ศ.	ปี 2559	ปี 2560	ปี 2561
ผู้ป่วยขนาดหนักเข้าสู่ระบบการรักษา	827	123	211
ร้อยละ	0	14.87	25.51

ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงขนาดหนักและหลุดระบบการรักษา 827 ราย พบว่าปีพ.ศ. 2560-2561 สามารถนำเข้าสู่ระบบการรักษา 123 ราย คิดเป็นร้อยละ 14.87 และ 211 ราย คิดเป็น 25.51 ตามลำดับ

2. จำนวนผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงมารับการรักษาอย่างต่อเนื่องเพิ่มขึ้น

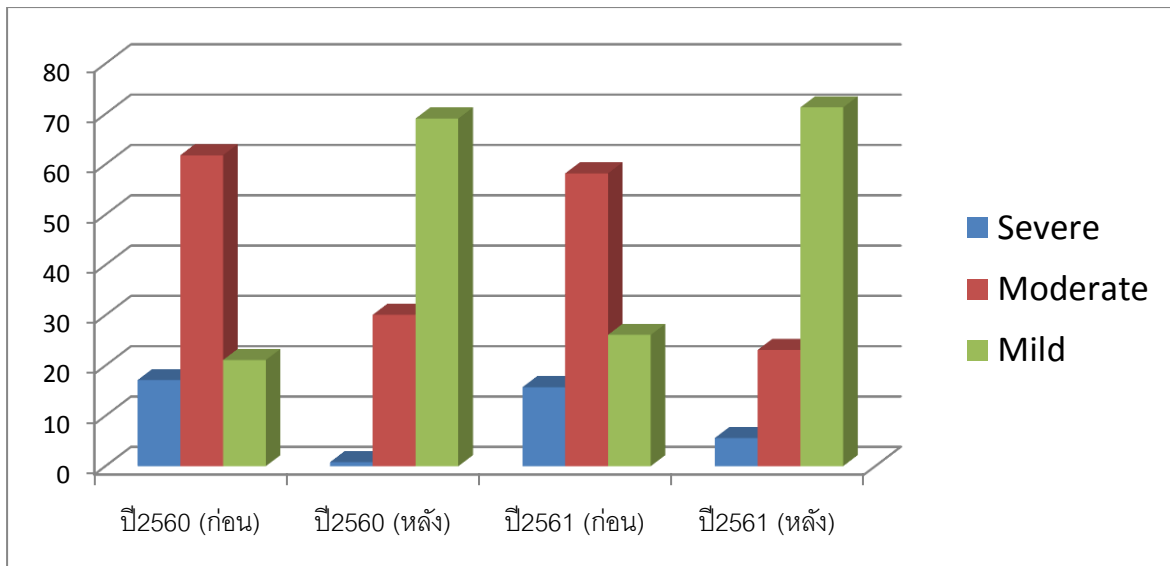
แผนภูมิที่ 1 แสดงจำนวนผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงมารับการรักษาอย่างต่อเนื่อง

ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงขนาดหนักมารับการรักษาอย่างต่อเนื่อง ปีพ.ศ. 2560-2561 จำนวน 123 ราย คิดเป็นร้อยละ 88.61 และ 211 ราย คิดเป็นร้อยละ 93.77 ตามลำดับ

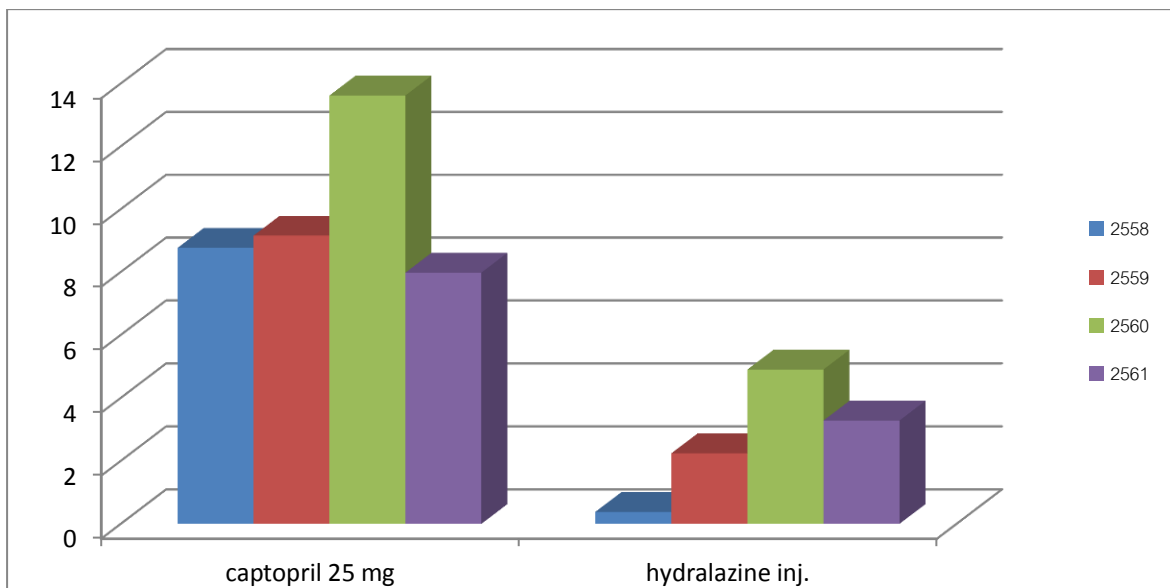
3. ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงมีความดันที่ลดลง

แผนภูมิที่ 2 แสดงความดันโลหิตของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงมารับการรักษาอย่างต่อเนื่อง

ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงมีความดันที่ลดลง ก่อนและหลังเข้าระบบการรักษา

4.ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเข้าแผนกอุบัติเหตุและฉุกเฉิน ได้รับยา Captopril 25 mg. ลดลง
 แผนภูมิที่ 3 ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงได้รับยา Captopril ณ แผนกอุบัติเหตุและฉุกเฉิน

สรุป

การพัฒนาระบบติดตามผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงขนาดนี้ โดยเครือข่ายกะพ้อ สามารถทำให้ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเข้ารับการรักษอย่างต่อเนื่อง และลดค่าความดันโลหิตสูงได้ และสามารถนำกิจกรรมนี้ไปประยุกต์ใช้กับผู้ป่วยโรคเรื้อรังอื่นๆต่อไป

คำวิจารณ์

ผลงานเรื่องนี้เป็นการค้นหาข้อมูลการขาดนัดในผู้ป่วยทั้งหมดในเครือข่ายสาธารณสุขอำเภอพะเยา ย้อนหลังมากกว่า 10 ปี ทำให้ได้ข้อมูลการขาดนัดที่แท้จริง ผู้ป่วยที่ขึ้นทะเบียนทั้งหมดหรือแม้แต่ได้รับการวินิจฉัยเพียงครั้งเดียวก็จะได้รับการติดตามเข้าระบบคลินิกโรคเรื้อรังเช่นเดียวกัน ส่งผลให้ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตทั้งหมดไม่หลุดออกไปจากระบบคลินิกโรคเรื้อรัง แตกต่างจากผลงานคุณภาพเรื่องอื่นที่ศึกษาเพียงผู้ป่วยขาดนัดแต่ละเดือน ซึ่งผลงานอื่นๆยังพบผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงหลุดไปจากระบบคลินิกโรคเรื้อรัง

อ้างอิง

1.การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลผู้ป่วยโรคเรื้อรัง:กรณีศึกษาเครือข่ายบริการสุขภาพ แกดคำจังหวัดมหาสารคาม สมพงษ์จันทร์โอวาทวท.บ., พ.บ., ศ.ม.สุภาพรสุโพธิพย.บ., พย.ม. (การพยาบาล สุขภาพจิตและจิตเวช)นวรรตน์บุญนานพย.บ., พย.ม. (การพยาบาลผู้สูงอายุ) *โรงพยาบาลแกดคำจังหวัดมหาสารคาม*

2.ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยภาวะความดันโลหิตสูงที่ควบคุมไม่ได้โรงพยาบาลดอกคาใต้อำเภอดอกคาใต้จังหวัดพะเยา
FACTORS ASSOCIATED WITH SELF-CARE BEHAVIORS AMONG UNCONTROLLED HYPERTENSION PATIENTS IN DOKKHAMTAI HOSPITAL, DOKKHAMTAI DISTRICT, PHAYAO PROVINCE

ภัสราวัลย์คีติสาร ป.พ.ส., ส.บ. *Patsarawalai Seetisan, Dip in Nursing Science., B.P.H.*

อรุณวรรณสุวรรณรัตน์ ป.พย. *Arunwan Suwannarat, Dip in N.EQU BN.*

จารุวรรณใจลังกา ป.พย., ศศ.ม. *Jaruwan Jailungkar, Dip in N.EQU BN., M.A.*

โรงพยาบาลดอกคาใต้จังหวัดพะเยา Dokkhamtai Hospital, Phayao Province

3.การพัฒนากระบวนการจัดการดูแลผู้ป่วยโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูงแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายชุมชนภายใต้บริบทของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่สาคร อำเภอเวียงสาจังหวัดน่าน
กัญญาไปมูลเปี่ยมพย.บ., พัจณี อินใจพย.บ., วินัยปันทะนะส.บ., ไชยวัฒน์น้ำเย็นส.บ.

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่สาครอำเภอเวียงสาจังหวัดน่าน